

REGISTRE GENERAL	
00750	4.09.21 013170
NÚM. DE FULL	NÚM. D'ENTRADA

73

Identificació de l'expedient

Informe relatiu a l'expedient EMC_041_2020, sobre la sol·licitud d'informe d'impacte de gènere.

Fet

La Secretaria d'Universitats i Recerca del Departament d'Empresa i Coneixement ha fet arribar a aquest Institut (data d'entrada 11 de març de 2020) la Proposta d'avantprojecte de llei de la ciència de Catalunya.

Fonaments jurídics

1. Normativa base sobre igualtat i transversalitat de la perspectiva de gènere
  - a) Articles 2 i 3.3 del Tractat UE, on s'estableixen la no discriminació i la igualtat entre dones i homes com a valors comuns als Estats membres de la UE, i es formalitza el compromís de fomentar la igualtat entre dones i homes.
  - b) Articles 8 i 10 del Tractat de Funcionament de la UE, on s'estableix que en totes les seves accions la Unió Europea tindrà per objectiu eliminar les desigualtats entre homes i dones, i promoure la seva igualtat.
  - c) Compromís estratègic per a la igualtat entre dones i homes 2016-2019, actual full de ruta de la Comissió Europea per avançar en l'assoliment de l'equitat de gènere.
  - d) L'Estatut d'autonomia de Catalunya, als seus articles 4.3, 19, 41 i 153, quant al reconeixement i garantia dels drets de les dones i la igualtat d'oportunitats entre les dones i els homes, i la transversalitat en la incorporació de la perspectiva de gènere i de les dones.
  - e) La Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes, desenvolupa els preceptes estatutaris en matèria d'igualtat de gènere i dret de les dones i estableix mesures transversals en tots els ordres de la vida, amb la finalitat d'eradicar les discriminacions contra les dones.
2. Normativa sobre l'informe d'impacte de gènere
  - a) L'article 36.3.b de la Llei 13/2008, del 5 de novembre, de la presidència de la Generalitat i del Govern, estableix que els avantprojectes de llei han d'anar acompanyats, entre d'altra documentació preceptiva, d'un informe d'impacte de gènere.

- b) L'article 3 lletra g) de la Llei 11/1989, del 10 de juliol, de creació de l'Institut Català de les Dones, en la redacció donada per la Disposició final Primera de la Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes, estableix que corresponen a aquest Institut elaborar i emetre els informes d'impacte de gènere i, en tot cas, els informes a què fa referència, entre d'altres, l'article 36.3.b de la Llei 13/2008, precitada, tràmit intern que es dóna per complert amb aquest document.

3. Anàlisi terminològica del text articulat presentat

- a) El principi vuitè de l'article 3 de la Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes, estableix que els poders públics, entre els quals s'inclou l'Administració de la Generalitat, han de fer un ús no sexista del llenguatge que eviti l'expressió de concepcions sexistes de la realitat i els usos androcèntrics i amb estereotips de gènere, i han de promoure un llenguatge respectuós amb les dones, amb les minories i amb totes les persones en general en l'atenció personal i en tota la documentació escrita, gràfica i audiovisual.
- b) La Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes, obliga els Poders Públics a implementar un llenguatge no sexista en l'àmbit administratiu i el seu foment a la totalitat de les relacions socials, culturals i artístiques (article 14.11).
- c) La Guia d'usos no sexistes de la llengua en els textos de l'Administració de la Generalitat de Catalunya, de l'any 2011, de la Direcció General de Política Lingüística, proposa una sèrie de solucions per evitar que aquests textos incloguin formes androcèntriques i generin disfuncions amb la normativa citada anteriorment.
- d) Aquesta guia es pot consultar en la següent ruta: [Guia d'usos no sexistes de la llengua en els textos de l'Administració de la Generalitat de Catalunya](#)

4. Anàlisi del contingut del text articulat presentat

En primer lloc cal dir que es valora molt positivament que el text presentat a informe inclogui clàusules de gènere i que de manera generalitzada n'incorpori la perspectiva. Amb tot, aquest Institut aporta el que consta en les conclusions per tal de completar aquesta perspectiva de gènere, introduint una sèrie de qüestions que considera important tenir en compte.

Paritat òrgans col·legiats

Respecte el tema de la paritat dels òrgans col·legiats, malgrat que coneixem que la normativa existent (en concret, l'article 12.1 i la disposició transitòria primera de la Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes) ja en preveu l'obligació, advoquem perquè la llei de la ciència de Catalunya estableixi expressament, respecte els òrgans col·legiats que regula, que siguin paritaris.

Efectivament, malgrat que la paritat dels òrgans col·legiats és ja un mandat legal, coneixem que es tracta d'una qüestió que avui encara costa portar a la pràctica i que, per tant, en molts d'aquests òrgans encara no s'aconsegueix. Per això considerem important que el text definitiu inclogui les aportacions de les conclusions primera, segona i setena d'aquest informe.

Potenciació de les dones investigadores

Respecte l'aportació tercera, fa referència a aquest paràgraf del text presentat a informe: "b) L'equilibri entre investigadors i investigadores en els processos de formació, consolidació, captació, retorn i retenció de talent; i la igualtat d'oportunitats tant en la contractació com en el posterior desenvolupament i consolidació professional, fent prevaler els criteris de qualitat i competència científica."

Aquesta redacció, la utilització de la forma "*fent prevaler*", denota una concepció amb un problema d'encaix entre el fet que existeixi equilibri de sexes i que al mateix temps puguin aflorar la qualitat i la competència científiques. Considerem que aquesta visió de les relacions de gènere denota un ideologia que en cap cas facilita la igualtat ni l'allunyament d'estereotips sexistes. La incorporació de les dones en el món de la ciència, així com en la resta d'àmbits i sabers, mai no és una amenaça per la qualitat i la competència, ans al contrari, les incrementen.

Fins ara, en els biaixos ideològics i metodològics que impregnen el conjunt de pràctiques conegudes com a mètode científic (en la selecció i formulació d'un problema, en l'observació de fets, l'emissió d'hipòtesis i la corroboració de la validesa de les hipòtesis mitjançant experiments) s'hi han identificat empremtes de la ideologia del grup majoritari i dominant en la ciència, és a dir, l'arquetip de l'home blanc de cultura occidental i classe mitjana. Aquesta relació jeràrquica entre sexes i gèneres ha deixat a l'ombra característiques diferencials biològiques (esquelet, pes, embaràs...) i també actituds i activitats (treballs, pensaments, pràctiques...) amb les quals han crescut generacions de dones.

L'absència de les dones de la comunitat científica ha donat lloc a una ciència esbiaixada i incompleta perquè o no incorpora o no ho fa adequadament aquestes característiques, actituds i activitats. Per contra, es constata que la incorporació de les dones i de la perspectiva de gènere en els àmbits de la salut, la medicina i la enginyeria en millora l'excel·lència i la innovació.

L'androcentrisme i els estereotips de gènere impedeixen que els problemes es conceptualitzin i s'investiguin adequadament. Buscar la innovació amb anàlisis i mètodes que qüestionen els estereotips de gènere, en la mesura que interpel·la el saber construït i en mostra els buits, té potencialitat per a millorar les ciències i les vides.

Exposem dos exemples per il·lustrar això explicat anteriorment:

1. Les tecnologies de seguretat en l'automòbil no estan estudiades per a tenir en compte la menor grandària i pes de les dones i el fet que moltes d'elles condueixen mentre estan embarassades. Així, milions de dones condueixen sense que els cinturons de seguretat ho hagin tingut en compte. Una conseqüència és que segons Weiss et al. (citats en Schiebinger i Schraudner, 2011, p. 159) el 82 % de les morts del fetus per causes conegudes són degudes a xocs de vehicles. Afrontar aquest problema exigeix pensar i dissenyar els tests de seguretat amb robots o maniquins apropiats.
2. Canviar les prioritats d'investigació va portar el laboratori d'Enginyeria Mecànica d'Andrew Szeri, en la Universitat de Berkeley, a incloure més dones en el seu equip i passar de la física aplicada a l'enginyeria biomèdica. Els mateixos models matemàtics podien usar-se per a entendre la física d'un problema o per a desenvolupar aplicacions biomèdiques. Un dels problemes que van abordar va ser el del VIH a l'Àfrica Subsahariana, regió on es concentren el 72 % del total de morts per aquesta causa. La posició subordinada de les dones els impedeix sovint negociar sexe segur i l'única protecció, el condó femení, és detectable i sovint rebutjat per la parella. L'equip de Szeri va desenvolupar un gel microbicida que permet a les dones controlar la seua protecció davant del VIH. En aquest cas la mecànica de fluids es va orientar a aconseguir les característiques precises perquè el gel complís el seu propòsit: cobrir completament la vagina i no caure per efecte de la gravetat (Schiebinger, 2014).

(<https://metode.cat/revistes-metode/monografics/ciencia-vides-dones-millor-ciencia.html>)

Promoció de la ciència entre nenes i noies

D'altra banda, en el text presentat a informe, aquest Institut hi troba a faltar la incorporació de clàusules dirigides a la promoció, en l'àmbit de la coeducació, de les ciències entre les nenes i noies.

D'acord amb un estudi realitzat a 14 països, la probabilitat que les estudiants dones acabin una llicenciatura, un màster o un doctorat en alguna matèria relacionada amb la ciència és del 18%, 8% i 2%, respectivament, mentre que la probabilitat per als estudiants homes és del 37%, 18% i 6%. La bretxa de gènere en els sectors de la ciència, la tecnologia, l'enginyeria i les matemàtiques (STEM) persisteix a tot el món.

(<https://www.upf.edu/web/igualtat/dia-dones-i-nenes-ciencia-2020>)

A Catalunya, només el 20% dels catedràtics i el 21% dels càrrecs directius de centres CERCA són dones. D'altra banda, en estudis de tecnologies de la informació i la comunicació (TIC), el percentatge de dones graduades és d'un 21%.

Ens resulta gravíssim constatar que avui per avui, per estereotips i rols de gènere, les dones encara es consideren a si mateixes menys brillants que els nens a partir dels 6 anys. Conseqüentment, des de petites, s'autodescarten pel que fa a ser

matemàtiques, físiques o enginyeres, una limitació que s'accentua amb l'edat per temes de conciliació.

(<https://www.donesciencia.cat/presentacio/>)

Falten eines per aconseguir engrescar les noies a potenciar les seves vocacions científiques i a estudiar carreres científiques. Considerem que és primordial la incorporació al text presentat a informe d'una clàusula com la proposada en la conclusió sisena d'aquest informe.

Ciència i maternitat

Un dels factors que obstaculitzen el progrés de les dones en la camí cap la seva professionalització en les carreres de ciència i recerca és que, com a tals dones, es queden embarassades i tenen cura dels seus nadons durant un temps després del part. D'altra banda, els rols de gènere també provoquen que siguin elles qui majoritàriament, i sovint en exclusiva, es dediquin a tenir cura de la descendència i d'altres persones dependents.

Si es vol que les dones s'incorporin al món de la ciència en igualtat de condicions que els homes, s'ha d'abordar aquesta problemàtica. Falten instruments per apoderar les dones a dedicar-se a la recerca sense que això faci que perdin el dret a la família o a la maternitat. I aquest assumpte és tant rellevant, que considerem que ha d'estar previst a la llei de la ciència de Catalunya. Per això es proposa l'aportació que consta en la conclusió quarta d'aquest informe.

Conclusions

D'acord amb tot el que s'ha dit, l'aportació d'aquest Institut pel que fa a la proposta de normativa presentada a informe es concreta en les conclusions següents:

Primera. En el punt 4 de l'article 3 sobre el Consell per a la Recerca i la Innovació de Catalunya (CORICAT), cal afegir-hi el que consta en negreta i subratllat:

- "4. El CORICAT està integrat per un president o presidenta i un màxim de quinze membres, nomenats pel Govern, a proposta del conseller o consellera del departament competent en matèria d'universitats i recerca, d'entre acadèmics i investigadors reconeguts, personalitats expertes en sistemes de recerca i innovació i en polítiques públiques en R+D+I de països de referència, persones o entitats financeres de la recerca i representants de la societat civil. **Com a mínim la meitat han de ser dones.** El nomenament és per un període de quatre anys, renovable."

Segona. En el punt 5 de l'article 14 sobre la Comissió Interdepartamental de Recerca i Innovació (CIRI), cal afegir-hi el que consta en negreta i subratllat:

- "5. Integren la CIRI un representant de cadascun dels àmbits sectorials en matèria d'universitats, recerca, economia, indústria, salut, educació, agricultura, territori,

medi ambient i polítiques digitals, amb rang orgànic mínim de director general, designats pel conseller o consellera titular de la matèria. També hi podran tenir representació, si és el cas, altres departaments de la Generalitat de Catalunya amb implicació pressupostària en recerca. **Com a mínim la meitat dels integrants de la CIRI han de ser dones.** El reglament de funcionament de la CIRI pot incrementar el nombre de representants o establir un règim de vot qualificat en base al pes del finançament de la recerca dels departaments que l'integren.”

Tercera. En l'apartat b) del punt 1 de l'article 16 sobre polítiques públiques de la Generalitat, s'ha de substituir el que consta ratllat pel que consta en negreta i subratllat:

- “b) L'equilibri entre investigadors i investigadores en els processos de formació, consolidació, captació, retorn i retenció de talent; i la igualtat d'oportunitats tant en la contractació com en el posterior desenvolupament i consolidació professional, **fent prevaler d'acord amb** els criteris de qualitat i competència científica.”

Quarta. En el punt 1 de l'article 16 sobre polítiques públiques de la Generalitat, cal afegir-hi el següent nou aveng:

- **“Que resulti plenament compatible la carrera científica i d'investigador o investigadora amb la maternitat, la criança i la conciliació de la vida personal, familiar i professional.”**

Cinquena. En l'article 18 sobre selecció, s'hi ha d'afegir el que consta en negreta i subratllat:

- Els criteris i procediments de selecció del personal investigador dels agents de recerca del sector públic del sistema d'R+D+I de Catalunya s'han de fonamentar en el mèrit científic **i en la paritat de dones i homes en l'ocupació de llocs de treball i càrrecs de responsabilitat,** i han de ser eficients, públics, transparents i internacionalment comparables segons estàndards europeus (EURAXES i HRS4R). Correspon a cada agent aprovar els criteris i el procediment de selecció del seu personal investigador, dins del marc legal que sigui aplicable en funció de la seva tipologia i naturalesa jurídica.

Sisena. Afegir el següent un nou apartat en l'article 76 sobre cultura, educació científica i capacitat innovadora:

- **“L'Administració de la Generalitat ha de promoure la ciència i les vocacions investigadores i emprenedores, entre les nenes i les noies. Els agents del sistema d'R+D+I de Catalunya han de contribuir en aquesta promoció.”**

Setena. Afegir el que consta en negreta i subratllat en el punt 3 de l'article 89, sobre naturalesa i composició del Consell del Mecenatge en R+D+I de Catalunya:

- “3. La presidència del Consell del Mecenatge en R+D+I s'elegeix pel propi Consell d'entre els seus membres, en la primera reunió constitutiva, per un període de quatre anys, renovable per igual períodes de temps. Els vocals són designats per un període de quatre anys, renovable per igual períodes de temps. **Com a mínim la meitat han de ser dones.**”

Vuitena. Afegir una nova funció del Consell del Mecenatge, a l'article 90:

- “Potenciar el mecenatges de les dones”

LAURA
MARTÍNEZ
PORTELL - DNI

Laura Martínez Portell

La Presidenta

